

ኢያሱ ወ በርሀ

/ወግግዊ ፅሁፍ ብፀጋይ ሓድሽ welwalo_waw@yahoo.com መቐለ /

ካብ ቅዱሳንን ወላዳት ጀጋኑን ቅየኛታትን ማህፀን አዴታት ትግራይ እተን ክልተ ካብ አይተ በርሀ አሰመሀኝን ግራዝማች ሃይለ ዘረፋን ድቂ ቋጊረን፣ ድቂ ዓብዮም ልስሉስ ስጋን ዓፅምን ሰሪዖም...ዘይነቐሓ ደቀኞቲ አዲንቲ፣አእዛን፣አሰናን ዘይቦቕሎ ግርግን፣ደልዲለን ዘይረገፍ መሓወር፣ከቢድን ቀሊልን ናብ ምስካም ዘይተሰጋገራ አእዳው ሓዞም ኣብ ጅብሩኽ መቐለን ናዕደር ዓዴት ጣብያ ደጎ ማልቃ አክሱምን ናብ ዓለም ተፀምቢሮም፡፡ እቶም ሓድሽቲ ቡቃልያታት ሽዑኡ ሽም ቀሻቶም ከምዘለዎ ኾይኑ...ኢያሱ ወ በርሀ ተሰይሞም፡፡

እቶም ናይቲ ጊዜ ሓናጡ ኣብ ፅባሓት ምድጓል ቃልሲ ቀዳማይ ወያኑ...ኣብ መወዳእታ አርበኛታትን መፈለምታ ሓምሳታትን ናብ ዓለም እንትፅምቡሩ፣መስፍናዊ ወፅዓ ልዕሊ ዓቕን ኮይኑ ዝሓለፎም ትግራዎት...

ትግራዎታይ

አይትረማረምን እንዶ

አንታ ተግዋታይ፣

ወያነየ

አይትረማረምንዶ

ከዓመየ፣

ኢሎም ዘዘመሉ ወኞቲ ነበረ፡፡

እቶም ፅድለኛታት ሓናጡ...

- ካብታ ብጂኦሎጂካዊ አቀማምጣአ ሃንፍ ሽንጥሮ፣መይዳ፣እምባታት፣ዓቕብ ቁልቁል ወኒና ድሌት በፃሕቲ ውሽጢ ዓድን ወፃእን እተማልእ፣
- ካብታ ብርክት ዝበሉ ታሪካዊ ፍፃመታት ዘተአናገደትን ዝተፈላለዩ ሓድግታት ዝወነነትን፣እሞ ብታሪካዊ ሓድግታት ካብ ሃገርና ቅድሚት እትሰራዕ፣ዓለምለኽ አፍልጦን ተቐባልነትን ዝረኽቡ ቤተ-መኞቶታ ይሓን ሓወልታት አክሱምን ኣብ ከርሳ ዝሓዘት፣

- ብመንፅር ምዕባለን ስልጣንን ባህልን ካብ ሃገር ቀዳማይ ብርኪ ዝሓዘት፣ንፈለግ እዋን ቅድሚ ልደተ ክርስቶስ ካብ 1000 ዓመተ-ዓለም ጀሚሩ ንፈለግ ጊዜ ስርዓት ንግስና ዝተጀመረላ መሬት፣ ኣብ ከርሳ እትርከብ ኣክሱም ንኣስታት 800 ዓመታት ዋና ከተማ ኢትዮጵያ ኮይና ዘገልገለት፣ ካብ ቅድሚ 3000 ዓመት ጀሚሩ ብዘይምቁራፅ እናዓበየን እናማዕበለን ናይ ዝመፀ ሓድጊ፣ታሪኽን ባህልን በዓልቲ ዋና ምዃና ሳይንሳዊ ምርምር ዘረጋገፀላ፣
- ናይቲ ሳይንሳዊ ትሕዝቶ ዘለዎን ቀዳማይ መግለጺ ስልጣነ ዓለም ጌርካ ዝውሰድ ሃይማኖታዊ/ ያሬዳዊ ዜማ ከምኡ እውን ቅኔ፣ድን ካብ ምምሃዝ ሓሊፉ ከም ከበሮ፣ፀናዕልን መቐሚያን ዝኣመሰሉ ሃይማኖታዊ መሳርሒታት ሙዚቃ ዝፈጠረን ዘላለየን ኣክሱመታይ ጠቢብ ወላዲት፣
- ኩሎም ኢትዮጵያውያን ዝሕበንሉን ኩርዓት ፀለምቲ ኣፍሪካውያን ዝኾነን ባዕዳዊ ወራሪ ዘሕፈረ ታሪኽ ኩናት ዓድዋ ዝሓቆፈት፣ባዕዳዊ ወራሪ ጣሊያን ብጀጋኑ ኣቦታትና ተዋሪዱ ዝተመለሰሉን ንናፅነት ኣፍሪካውያን መንገዲ ዝሓበረን ፍፃመ ዘተኣናገደት፣
- ብታሪኽን እምነትን ንቅድሚት እትስራዕ፣ዓበይቲ ሃይማኖታት ክርስትናን እስልምናን ኣብ መረባእን ታሪኽ ሃይማኖት ኢትዮጵያ ንዘፅንዑ ሰብ ሞያ ተመራጺት ባይታን፣
- ብተፈጥሮኣዊ ኣቀማምጣኢ፣በሃፍቲ እንስሳ ዘገዳምን ዘቤትን፣ብታሪኽ ህዝባን ስልጣነኣን፣ታሪኻዊ፣ባህላውን ፖለቲካውን ሓድግታትን ነባራዊ ባህላን ኣዝያ ተስደምም፣ብሓፈሻ ናይ ታሪኽን ሓድግን ዋልታን ዝኾነት ትግራይ...

ዝተፈጠሩ ዕድለኛታት ምዃናም ሽዕኡ ከመይ ኣቢሎም ይፍለጡዎ?፡፡

ሕንጻይ ኢያሱ ኅቢዙ...ኩነታት እታ ዓባይን መላእ ላሕምን ቤቱ መረበቱ ትግራይ ምስ ተረደኣ ...እታ ኣብ ገዝኡ ኾይኑ ብክራሩ፡-

ትግራይ'ይ ሓለፎም
በዚ ገይሮም'የ
ሃበኒ ሓምባረይ
ክኸተሎም ባዕለይ፤

ኢሉ ዘስቆንቁኖ ዝነበረት ዜማ ጀግንነት ወለዱ፣ኣብ 1968 ዓ.ም ናብ ገድሊ ተፀምቢሩ

በዓል ወነ ሕንጊድ በዓል ኣመል

በዓል ዋልታ በዓል ድርብ ሽተል

ፈላይ ጅማት አንጉዕ መምከሽ.

ብደንጎላ ኮረኔል ማራሽ፤

ብዝብሉን ካልኦት ብርክት ዝበሉ ኪነታዊ ምህታቱን ኣብ ምዕዋት ካልኣይ ወያነ ዘይትካእ እጃሙ ከምዘበርክትስ ኣቐዲሙ ዶኾን ሓሊሙዎን ተበሪሁዎን ነይሩ ይኸውን?

ኢያሱ...ካብ ተሞኩሩኡን ተሞኩሮ ብዎቱን...ወድዓዊ ባይታን እናተምሃረ...ብርዑ እናሰሓለ...

ሰዲርና እንተንመፅእ ናብ ከርሸለሽ.

ንዘይእመን ሰብ ኣሚንኪ

ንኦፕሬሽን ኣግኣዚ ተተተግናኻፊ ነይርኪ፤

ዓደይ ኣይምበልኩኸን መልግብ መዳሕንተይ፤

ምተቐያየምና ኔርና ክሳብ ዕለተ መስዋእተይ፤

ንዓወታት ካልኣይ ወያነ ብድሙኻ ፊደላት፣ቃላት፣ሓረጎት ንምስኣል ዝተዓደለ፡፡

በርሀ...በዓል ስረ...ንወፊዓት መዓር ንበደልቲ ዕረ...ኣብ መፈለምታ 70ታት እማ ናብ ገድሊ ተፀምበረ...ብህዝባዊት ብርዑን ቃጭል ድምፁን ካብ በረኻታት ሳሕል ክሳብ እምባ ሰሜን ራስ ዳሽንን..በዓቲ እንዳጋብር ሃገረ ሰላም ተምቤንን...ኣዲስ ኣበባን መቐለን..." ድምፂ ወያነ ትግራይ" ኢሉ ካብ ምቅላሕ ሰጊሩ ክሳብ " የትግራይ ኣብዮት ድምፅ" ብዝብል ብቋንቋታት ትግርኛን ኣምሓርኛን ዓወት ትግራዊይን ወያንኡን በቲ ብውህብቶ ፈጣርን ብስራሕን ተሳሓሉ ዝመቀረን...ስምዕ ወዕልካ እንተሓደርካዮ ዘይምኖ ድምፁ ኣጋዊሑ...ተዓዲሉ...በርሀ ተዓዲሉ ንሽምዚ ዝኣመሰለ ብወለዶታት ዘይዝንጋዕ ቅያ ክውፈ ተሓርዩ፡፡

በርሀ ምስ ብዎቱ ፀልማት ዝጋልሀ...መሪር ዕጥቃዊ ቃልሲ 17 ዓመት ብመስዋእትን ስንክልናን ኣናብስ፣ኣናብር፣ ዋዕሮታት ጋህዲ ምስኮነ...ታሪኽ ብኸቡር ወፊያኻ እናተዘከርካ ንበር ኢላ መሪዓቶ፣ ብስራት ዓወት ግንቦት 20/1983 ዓ.ም ስዲቡ ማእኸላይ ኮሚቴ ህ.ወ.ሓ.ት. ዝሃቦ መግለጺ ቦኳር ኣንባቢኡ ኾይኑ...ዓሽካ ዓሽካ ኣንታ ብብኻዓቱ መርኢያ ስነ-ምግባሩ ኣንቱም ዘስመኻ ወዲ ህዝቢ!!

በርሀ...እናበርሀ...እናብረሀ...አብ መድረኽ ሰላምን ዲሞክራሲን ልምዳትን ዝተጀመረ ቃልሲ...አብ ዳርቕኡ ንምብፃሕ ሰጊሙ፡፡ ተስፋና...ክልምልም.." ተስፋ" ኢሉ ተስፋ ዘስንቑ ወለለታት ካብ ህዝባዊት ብርዕ ሓሊቡ...

...

- ፈተና ምስጋር ፅንፃት አዕጢቻ
- ንፅባሕ ምንባር ሃረርታ አስኒቻ
- ጋላሂት ፀልማት ህይወት አድሚቻ
- ህያብ ፈጣሪ ንሰብ ምርቻ፡
- ተስፋ ንርሁብ
- ተስፋ ንርኽብ
- ሃለዋት ተስፋ ንሰላም ፍቕሪ፡
- መንገዲ ለውጢ ንራህዋ በሪ፡
- ኩሉ ንምርአይ ተስፋ መብራህቲ
- ፅባሕ ንባዕላ ካልእ መዓልቲ፡
- ያሬድ ይመስክር
- ናይ ተስፋ ሚስጥር
- ፈለማ ውድቀት ደሓር ተአምር
- ትርጉታ ልቢ ናይ ደም መዘውር
- ሞተራ ተስፋ ብዘይጥርጥር፡

(በርሀ ሃይለ ዘረፋ 19/02/1994 ዓ.ም)

ኢሉ ብሓቦን ተስፋን ምንባር ሚስጥር ዓወት ምኃኑ አምሂሩናን መጊቡናን፡፡

ኢያሱ ወበርሀ...እቱይ ተጋዳላይ፣እቱይ ተጋዳላይ፣ እቱይ ከያናይ፣እቱይ ከያናይ፣እቱይ አንደበተ
ርቱእ፣እቱይ አንደበተ ርቱእ፣እቱይ መምህር ወርትግ ተምሃሪ፣እቱይ መምህር ወርትግ ተምሃሪ፣አብ
ምግዳሉስ ምኽያኑስ፣ታሪኽ ምስናዱስ፣ንግዱስ ክኢላታት...

እቱይ ቃጭል ድምፁ

እቱይ ቃጭል ድምፁ

ፀፀግኦም ዝተዓደሉ ዘይበላለፁ

ሕልማቶም ሓደ ህዝቢ ክሪኡዎ በሊፁ፣

ኢያሱ ወ በርሀ አሽንባይዶ ሎሚ ምድሪ ወጊሑ፣ ሕለፍ ተሓላለፍ ኮይኑ ሪኦም...ናብታ ኣብ
ቃልሲ ዝተፀምበሩላ ፅባሕ እንተዝሰዉኡስ ወትሩ ህያዋት ዝኩራትን ክቡራትን እንዶ ግዲ!!...እቱይ
ምንታይስ ዘውጠኑዎ ቅኑዕ መስመር ተግዊቱ ፅላል ዋናታቱ ካብ ምዃን ሓሊፉ ንጎረባብትን
ኣህጉርን ዓለምን ዝተርፍ መኸሰብ ዝሕፈሰሉ መኣዲ ኮይኑ ስለዘሎ፡፡

ኢያሱ ወ በርሀ “ ንሕና ብሄር ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን...”ብዝብል ልባዊ ማሕላን
ምትእምማንን ዝወረቐ ሕገ-መንግስታዊ ስርዓት መሰረቱ፣ ማዕርነትን ምክእኣልን መለለይኡ
ስርዓት ተተኺሉ እናለምለመ ሪኦም እንድዮም ሓሊፎም ግዲ!!

ኢያሱ ወ በርሀ ኣብ ፅላል ሓንቲ ሃገር እናነበሩ ዘይፋለጡ፣ዘይከባበሩን ዘይሓብሩን፣ እኳ ዳኣስ
ብግልባጡ ዝፈራርሑ ዝናቆሩ ኣሕዋት፣...ኣብ ብርሃን ሕብረትን ጥምረትን ዓሲሎም ንድኸነት
ታላቁ እናቆሸመዱ...ኣብ መዝገበ ቃላት ኣክስፎርድ ኣብነት ድርቅን ድሕረትን ተባሂላ እትጥቀስ
ዝነበረት ሃገር...ንረግረግን ዓዘቕትን ድንቁርናን ስእነትን ሓሊኻ ኣዳኺማ ኣብ ጎደና መስርዕ
ማእኸላይ እቶት ዘለዎ ሃገራት እትስረፀሉ ሚላ ኣብ ምምችቻው ግደኦም ኣወፍዮም ዝሓለፉ
እንድዮም!!

ኢያሱ ወ በርሀ መሃይምነት መለለይኦም ኮይኖም ዝፀንሑ ልዕሊ ሓደ ሚሊዮን ህፃናት፣ሰገናትን
መናእሰይን ትግራይ፣ብጠቕላሊ ልዕሊ 20 ሚሊዮን ኢትዮጵያውያን መናእሰይን ካብ ግዱድ
ውትድርናን መርሸንቲ ፃዕዳን ቀይሕን ራዕድን ተናጊፎም ናብ መኣዲ ፍልጠት እንትግስግሱ...
ዝረኣዩ ብሉፃትን ዕድለኛታትን እኮ እዮም!!

ኢያሱ ወ በርሀ ከተማታት ገጠራት ትግራይ ኢትዮጵያ ብመብራህቲ እንትደምቃ፣ ብመስመር
ስልኪ ድዩ ሞባይል ካብዚ ንኣይተየ....ኣይተ... “ ሄለው!ሃለው...ሄሎ!” ዝበሃላሉ ስሉጥ ርክብ
ጋህዲ ክኸውን ኢዶም ዝሓወሱ ደቀ-መዝሙር ሓምለዎይ ለውጢ እዮም!!

ኢያሱ ወ በርሀ ቁሽታት ምስ ጣብያታት፣ጣብያታት ምስ ወረዳታት፣ ወረዳታት ምስ ናእሽቱን ዓበይትን ከተማታት ብመንገዲ መኪና እናተራኸባ ዕብየተን እንተቀላጥፋ ተዓዚቦም “ አንታ ነዚ ዕውት ገድሊ እዝስ አሽንባይ'ዶ ሓደ ጊዜስ ደጋጊምካ እንተተጋደልካሉ እውን ኣየናስሕን” ኢሎም ጠስሚ ልቦም ሰትዮም ኣብ መስመሮም ፀኒያም ክቡር መስዋእቲ ዝኸፈሉ እንድዮም ግዲ!!

ኢያሱ ወ በርሀ ብዘይክልካሊን ህጡር ረብሓን ክረምቲ ሓጋይ ንዘመናት ዝውሕዙ ዝነበሩ ሩባታት ተከዘ፣ጣና በለስ፣ጊቤ፣ ኣውራ ኣውራ ድማ ኣባይ “ ህድኡ ደጊምስ ማዕኸን ጎዳድኹም ምልኡ ዓበይትን ቀለልትን እንዳስትሪታት ኣንቀሳቕሱ” እንትበሃሉ፣ መትረብ ሃንንቲ ባቡራት መዕርፎ ነፈርቲ ሃይሃይታ እንትህነፅ ሪኦም ዝሓለፉ ኣላምዝ ኣዕናቕ ሰማእታት እንድዮም!!

ኢሱ ወ በርሀ እቲ ዕውትነቱ ካብ ሰናይ ጉሓቱ እንትጥጃእ ዘረጋገፀ ዕላማ እናተፈተነ፣ ካብ ዘጋጠሙዎ ፈተናታት እናበልሐ ንፈተውቱ መድሓኒት ርእሲ ፍልፀት፣ንፀላእቱ በሊሕ ከም ዓረብ መላፀ ም'ኳኑ ሪኦም ዝሓለፉ ህያዋን ልዕሊ ምድሪ እኮ እዮም፡፡

ኢያሱ ወ በርሀ ምስ ብደቶም ዝዘርኡዎ እንተፍሪ፣ንጥሙያት እንትዕንግል፣እንተርዊ፣ሸዊት ዕድሚኦም ዘሀገርሉ ዕላማ ከይዛሪ ዘቐፅሉ “ንሞትስያ ዉሉድ ሕኒኦ” ዘመስሉ ክፋላት ኣብራኸም ሓዲጎሙልና ሓሊፎም እናሃለዉ'ማ እምቢ ልብና ክሳብ ዘስበር ዓይንና ክሳብ ዝነቁር ኣይንሓዝን ኣይንነብዕ!!

ኢያሱ ወ በርሀ ብዕላማ፣ብመስመር ሞያ፣ ንትግራይን ህዝባን ብዝነበሮም ድሙቕ ራእይ ካብ ክልተ ኣላሕም ከም ዝተሓልበ ፃባ ዘይፈላለዩ ክልተ ገፃት ሓንቲ ሳንቲም፣ ዓሰርተታት ኣማኢት ኣሻሓት ሰዓብቲ ዘፍረዩ እንድዮም... ዘይዛሪ ዕላመኦም ንሓዋሩ እውን እንተኾነ ንፃት ከመዘየቋርፅ እንዳዲዕና ነረጋግፅ፡፡

ተባዕ ተጓዳላይ ከያናይ ኢያሱ እቲ ብጓይላ፣ብትልሂት፣ኩዳ፣ኣውርስ፣ኣስታሊሊ፣ጓዳ፣እስቲናን ዕውታታቱ ዝልለ፣እቲ ንራኣዩ ቃሕታት ኣብ ርእሲ ቃሕታ እናደረበ ዘሀንን ንዋናታቱ ጎራዙን ወይዘራዝር ዘሕብን ምልኩዕ ቁኖ፣እምቢልታ፣ጥሩምባ፣ጭራዋጣ፣ክራርን መለኸትን ፋዱማን ካልኦትን መሳርሒታት ሙዚቃ ዝውንኑ ትግራዎት ብባህላዊ ውርሻታቶም ኣብ ሃገርን ኣህጉርን ዓለምን ኣብ ዝግበኦም መድረኽ ክብሪ ክውጥሑ ዝሕግዝ ማእኸል ባህሊ ንምጥያሽ ዝነበሮ ትልሚ ፈፀምቱ ኣለና...ፍፁም በላዕቲ ሕድሪ ኣይበሃልን፡፡

ወናም ተጋዳላይን ጋዜጠኛን ከያኒን በርሀ...ኣብ ዕቤት ኪነጥበብ ትግራይ ኣበርክቶኦም ዕዙዝ ዝኾኑ ትግራዎት እኒ ቅዱስ ያሬድ፣ደብተራ ፍሰሃ ጊዮርጊስ ዓብየዝጊ፣ ሸኽ ዑመር፣ገ/ዓዲቕ ወ/ዮውሃንስ፣ኪሮስ ኣለማዮሁ፣ ብዙሓት ብሂወት ዘለውን ዘየለውን ከየንቲ ብመድረኽ ሽልማት ኪነ-

ጥበባት ትግራይ/መሸኪት/ አቢሎም ክኸበሩን ክዝከሩን ዝወጠኖ ሰናይ ተግባርስ ሰዓብቱ ብዙሓት እንዶ!!::

ኢያሱ ወ በርሀ ግቡኦም ፈጻሞም፣ ዝተረፎም ንዘየሻቕል ተተካኢኦም አረኪቦም ዝሓለፉ ሰማእታት እዮም!!...ሰማእታት እምበር ብነባሪ ሓድግታቶም አስማቶም ወትሩ ልዕሊ መቓብር ልዕሊ ዕንቁ አልማዝ አውራቕ እናተኾልዐ ዝነበር፣

ኢያሱ ወ በርሀ

ቅያኣቶም በሪሀ

ዘብረሀ

በርሀ ወ ኢያሱ

ንሚድያ ንኪነት

ዋሕሱ አብ-ነብሱ፣

ርቱእ አንደበቶም

ዘይበሊ ሓድጋቶም፣

ሞይታቶም እናበልና ምድሪ እናቐስቆስና አይንበክን እምብለና፣...እምቢ እምብለና!!...ግዳስ ሓድጋቶም አፅኒዕና...አስጢምና ሒዝና...ንሰማያዊ ኅይታና...”ምፍጣርና ካብ ዘይተረፈ ልዕሊ ምድሪ ዝነበርን ዋሕስን ጠበቓን ብዙሓት ኮይኑ ዘዘክረና ሰናይ ቅያ ንምስራሕ ኣብቀዐና” ዳኣ እዩ ፀሎትና::

እንተ ኢያሱ ወ በርሀ

በርሀ ወ ኢያሱ

ንሓዋሩ ኣብ ልቦናና ንገሱ፣

///

ለካቲት 19/2006 ዓ.ም

ወ.ቐ ሮ